

ರಾಷ್ಟ್ರ ಜಾಗೃತಿಯ ಹರಿಕಾರ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ

ಸ್ವಾಮಿ ಭಜನಾನಂದ

(ಹಿಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ)

(ಹಿಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜಾಗರಣಕ್ಕೆ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಕೊಡುಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಾದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.)

2. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜಾಗರಣದ ಭಾವನೆ

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜಾಗರಣದ ಭಾವನೆ, ಅಂದರೆ ಇಡೀ ಭಾರತೀಯ ಜನರ ಜಾಗೃತಿಯ ಭಾವನೆಯ ಉಗಮ ಕಂಡುಬರುವುದು ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರಲ್ಲಿಯೇ ಎಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಒಂದು ಕಡೆ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಭಾರತೀಯರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಸರ್. ವಿಲಿಯಮ್ ಜೋನ್ಸ್, ವಿಲ್ಕಿನ್ಸ್, ಕೋಲ್‌ಬ್ರೂಕ್, ವಿಲ್ಸನ್ ಮುಂತಾದ ಭಾರತೀಯಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದ - ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಲೌಕಿಕ - ಈ ಎರಡರ ಗರಿಮೆಯನ್ನೂ ಪುನರನ್ವೇಷಿಸಿದರು. ಇವೆರಡೂ ಭಾರತೀಯ ಮಾನಸಕ್ಕೆ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿತು ಮತ್ತು ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹೊಸ ವಿಶಾಲ ಆವರಣವು ಅನಾವರಣಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಇದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಂಗಾಳ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಪಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನವಜಾಗರಣಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿತು. ಆದರೆ ಈ ನವಜಾಗರಣವು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕುರಿತು ಒಲವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿತ್ತು. ಇದಲ್ಲದೆ, ಇದರ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಉಪಯುಕ್ತ ಫಲಗಳು ಕೂಡ ಸಮಾಜಸುಧಾರಣೆಯ ಆಂದೋಲನಗಳಿಂದ ಕ್ಷೋಭೆಗೊಂಡಿದ್ದವು.

ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜಾಗರಣದ ತಮ್ಮ ಸಂದೇಶದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದರು. ಸ್ವಾಮೀಜಿಯ ಪ್ರಕಾರ 'ಜಾಗರಣ'ವೆನ್ನುವುದು ಮೂರು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ

ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ: ೧. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಜಾಗೃತಿ ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ೨. ಭಾರತದ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ರಕ್ಷಣೆ, ಪುನರುತ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಪುನಸ್ಸಂಘಟನೆ, ಮತ್ತು ೩. ಭಾರತೀಯ ಅಂತಸ್ತತ್ವದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಾಗೃತಿ.

೧. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಜಾಗೃತಿ : ರಾಜಾ ರಾಮಮೋಹನ ರಾಯ್, ಆರ್. ಜಿ. ರಾನಡೆ ಮತ್ತಿತರರು ಆರಂಭಿಸಿದ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣಾ ಆಂದೋಲನಗಳು ಮತ್ತು ಮೇಲೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನವಜಾಗರಣ - ಇವುಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಶ್ರೀಮಂತ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದವು. ಸಮಾಜದ ಕೆಳವರ್ಗದವರಿಗೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ದೇಶದ ನಿಜ ವಾದ ಶಕ್ತಿಯು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯದ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನೇ ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: "ಪ್ರಸ್ತುತ ನಿಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದರೆ, ದೇಶದ ಒಂದು ಭಾಗದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು; ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗುವುದು; ಹೀಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ಜನರಿಗೆ, ಸುಮ್ಮನೆ ಸೋಮಾರಿಗಳಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಸುವುದು; ಅವರ ನಿಜವಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುತ್ತ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ - 'ಓ ನನ್ನ ಸಹೋದರರೇ, ಏಳಿ, ಎದ್ದೇಳಿ. ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಕಾಲ ನೀವು ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತೀರಿ.' "

ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇಡೀ ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ, ರಾಜಕೀಯ ರಹಿತ ಜನಜಾಗೃತಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಮುಂದಿಟ್ಟವರೆಂದರೆ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು.

ನಂದರೇ, ಅಮೆರಿಕ ದೇಶಕ್ಕೆ ತಾವು ಆಗಮಿಸಿದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಜಾಗರಣದ ಬಗೆಗಿನ ತಮ್ಮ ಯೋಜನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮದೊಂದು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ: “ನೂರಾರು ಸಾವಿರಾರು ಪುರುಷರು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು, ಪವಿತ್ರತೆಯ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹುರಿದುಂಬಿದವರಾಗಿ, ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಆಚಲವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಬಡವರು, ದೀನದಲಿತರ ಮೇಲಿನ ತಮ್ಮ ಅನುಕಂಪದಿಂದ ಸಂವೇದಿತರಾಗಿ, ಈ ದೇಶದ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ ಮೋಕ್ಷದ ಸಂದೇಶವನ್ನೂ, ಉದ್ಧಾರದ ಸಂದೇಶವನ್ನೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಸಮಾನತೆಯ ಸಂದೇಶವನ್ನೂ ಸಾರುತ್ತ ಹೋಗುವರು.”

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರತವನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಆಳುತ್ತಿದ್ದರಷ್ಟೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಜಾಗೃತಿಯ ತಮ್ಮ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅನಂತರ ಬರೆದ ಒಂದು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರು ತಾವು ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಜಾಗೃತಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಕಾರ್ಯಗತವಾಗಿದ್ದರೆ, ಭಾರತದ ಭವಿಷ್ಯವೇ ಬದಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

೨. ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮನುಷ್ಯಜೀವನ: ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಸುಮಾರು ೫,೦೦೦ ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದಿನದು ಎಂದು ನಂಬಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸುದೀರ್ಘ ಕಾಲಮಾನದಲ್ಲಿ, ಅದರಲ್ಲೂ ಕಳೆದ ಮೂರು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ, ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳು, ಭಾಷ್ಯಗಳು, ಪುರಾಣಕಥೆಗಳು, ಇತಿಹಾಸ ಕಾವ್ಯಗಳು, ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಗ್ರಂಥಗಳು, ಜಾತಿಭೇದಗಳು ಮತ್ತು ಪದ್ಧತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುವಷ್ಟು ಅಧಿಕ ಮೊತ್ತದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜ್ಞಾನರಾಶಿಯ ವಿವಿಧ ಪ್ರಭೇದಗಳು - ಇವೆಲ್ಲ ಭಾರತೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಅವಿನಾಭಾವ ಅಂಗಗಳಾಗಿ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಂಚಯಗೊಂಡಿವೆ. ಆದರೆ ದುರದೃಷ್ಟವಶಾತ್, ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಸುಧಾರಣಾ ಆಂದೋಲನಗಳು ಈ ಅಮೂಲ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಬಹಳಷ್ಟು ಭಾಗವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿಬಿಟ್ಟವು.

ಇಂಥ ಸಂದಿಗ್ಧ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಸಮಯೋಚಿತ ಅವತರಣವು ಪರಮಾದ್ಭುತವೂ, ವಿಶಿಷ್ಟವೂ ಆದ ಭಾರತೀಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಈ ತಿರಸ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಅವಜ್ಞತೆಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿತು. ಶ್ರೀಅರವಿಂದರು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ, ಸ್ವಾಮೀಜಿ ‘ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣದ ಮೂಲಕ ಸಂರಕ್ಷಣೆ’ ಎಂಬ ಕಾರ್ಯನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರು. ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯು ಎರಡು ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಮುಖಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎಂದು ಅವರು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು.

ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ತತ್ತ್ವ, ಇದು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಸಾರಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆತ್ಮಚೈತನ್ಯದ ಪರಿಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ಕಾಲಾತೀತ ಸತ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಇದು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಸತ್ಯತತ್ತ್ವಗಳು ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತವೂ ಅತ್ಯುತ್ಕೃಷ್ಟವೂ ಆದ

ಸತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಆ ಸತ್ಯವು ‘ಬ್ರಹ್ಮ’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಚೈತನ್ಯದ ಅನಂತರೂಪ ಎಂದು ಅವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇದೇ ತತ್ತ್ವವು ಮಾನವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪರಮೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಆಯಾಮವಾದ ಸ್ವಯಂಪ್ರಜ್ಞಾಸ್ವರೂಪಿ ಆತ್ಮವೂ ಕೂಡ ಎಂದು ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮ ಅಥವಾ ಆತ್ಮತತ್ತ್ವವೇ ಮಾನವನ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ. ಇದರ ಅಜ್ಞಾನವೇ ಮಾನವನ ಎಲ್ಲ ಸಂಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಇದರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೇ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾರ್ಥಕತೆಗಳಿಗೆ ಸಾಧನಭೂತವಾದದ್ದು. ಈ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದವರು ಪುರಾತನ ಋಷಿಗಳು. ಹಾಗೂ ಈ ಚಿರಂತನ ಸತ್ಯಗಳ ಅಧಿಕೃತತೆಯನ್ನು ಅಸಂಖ್ಯ ಮುನಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಂತರು ತಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಖಾತರಿಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸತ್ಯಗಳು ಧಾರ್ಮಿಕ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಅಡಕಗೊಂಡಿವೆ. ಇದನ್ನೇ ‘ವೇದಾಂತ’ ಎನ್ನುವುದು.

ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಎರಡನೆಯ ಆಯಾಮ ವೆಂದರೆ ಧರ್ಮ. ಇದನ್ನು ಯಾವುದೇ ಪಂಗಡದ ಹೊರ ಆವರಣವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು. ಮೌಲ್ಯಗಳು, ವಿಧಿಗಳು, ಪದ್ಧತಿಗಳು, ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಇದು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳು ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ, ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಪಡುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು.

ಸುದೀರ್ಘಕಾಲದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಮುಂತಾದ ಹಲವಾರು ಮೂಢಾಚರಣೆಗಳು, ಅನವಶ್ಯಕ ಪದ್ಧತಿಗಳು, ಆಚರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಧರ್ಮವೆಂಬ ಈ ಹೊರಕವಚದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯಕ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳು ಜರುಗಲೇಬೇಕು. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಅಂತಸ್ತವಾದ ಚಿರಂತನ ಸತ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಬೇಕು; ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿ, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ಒಂದು ಜೀವಂತಶಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಮಹಾನ್ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಕೈಗೊಂಡು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ತಮ್ಮ ಪರ್ಯಟನೆಗಳು, ಭಾಷಣಗಳು ಮತ್ತು ಲೇಖನಗಳ ಮೂಲಕ ವೇದಾಂತದ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ಯಗಳ ನೈಜಾರ್ಥ, ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜನರ ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಸಜ್ಜಿತಗೊಳಿಸಿದರು. ಇದಲ್ಲದೆ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅನುಸರಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ದೊರಕುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಬಾಹ್ಯ ಕವಚವಾದ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ, ಮಹಿಳೆಯರ ಬಗೆಗಿನ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ, ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನ್ಯಾಯ ಮುಂತಾದ ಹಲವಾರು ದೋಷಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜನರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸ್ವಾಮೀಜಿ, ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಮತ್ತು ಪುನರ್ರಚನೆಗಳ ಹರಿಕಾರರಾದರು.

೩. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಾಗೃತಿ - ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಬರಿಯ ಉಪದೇಶಕರಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಪ್ರವಚನಕಾರರಾಗಲಿ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಜೀವಿಗಳ ಜಾಗರಣಕಾರರು; ಭಾರತದ ಅಂತರಾತ್ಮವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದವರು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಜೀವಿತಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಸಂದೇಶ ವಾಹಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಟಾಯನ್‌ಬೀ ಮುಂತಾದ ಇತಿಹಾಸಜ್ಞರ ಪ್ರಕಾರ, ಒಂದು ನಾಗರಿಕತೆ ಅಧಃಪತನವನ್ನು ತಲುಪಿದಾಗ, ಅದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು ತಾನೇತಾನಾಗಿ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವುದು. ಆ ನಾಗರಿಕತೆಯ ದೋಷಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವುಳ್ಳ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯೆಯ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಶಕ್ತಿಯ ಜನರು, ಒಬ್ಬ ಪ್ರವಾದಿ ಅಥವಾ ಮಹಾತ್ಮರ ಸುತ್ತ ನೆರೆಯುವರು. ಇದು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಆಶ್ವಾಸನೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಧರ್ಮವು ಕಳೆಗುಂದಿ ದಾಗ, ಅವತಾರವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವ ಭಗವಂತನ ವಿಶೇಷ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯು ಒಂದು ವಿನೂತನ ಸಂದೇಶ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯೋಜನೆಯೊಂದಿಗೆ, ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಅವತರಿಸುವುದು ಎಂದು ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರನ್ನು ವರ್ತಮಾನ ಯುಗದ ಅವತಾರಪುರುಷರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಸಂದೇಶದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಭಾರತೀಯ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಅಡಿಪಾಯವನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಅತಿಮಾನುಷ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಗಾಧ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಆಗರವನ್ನೇ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಈ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಯು ಸಮಾಜವನ್ನು ತಲುಪಲು ಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯ ವಾಹಿನಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಯು ಜನರನ್ನು ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುವುದು; ಅವರ ಅಂತಃಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಡಿದೆಬ್ಬಿಸುವುದು, ಹಾಗೆಯೇ ಭಾರತದ ಅಂತಃಸತ್ವವನ್ನೂ ಎಚ್ಚರಿಸುವುದು ಎಂದು ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಬ್ಬ ಹಿರಿಯ ಋಷಿಯು ಹೀಗೆ ಘೋಷಿಸುತ್ತಾನೆ: "ಉತ್ತಿಷ್ಠತ, ಜಾಗೃತ, ಪ್ರಾಪ್ತ ವರಾನ್‌ಜಿಹೋಧತ" - "ಎಳಿ, ಎದ್ದೇಳಿ, ವಿದ್ವಾಂಸರಾದವರನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ, (ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು) ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ" ಎಂದು. ಮೂರು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ, ಒಬ್ಬ ಯುವ ಋಷಿಯು ಭಾರತ ದಾದ್ಯಂತ ಸಂಚರಿಸಿದನು; ಭೂಗೋಳದ ದೂರದೂರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದನು; ಜನಸಾಮಾನ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಈತನೂ ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದ ಋಷಿಯಂತೆ ಸಿಂಹ ಗರ್ಜನೆಯಿಂದ ಈ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿದನು: "ಎಳಿ, ಎದ್ದೇಳಿ, ಗುರಿ ಮುಟ್ಟುವವರೆಗೂ ನಿಲ್ಲದಿರಿ."

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಂಶವು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಸ್ವಾಮೀಜಿಯ ಪ್ರಕಾರ, ಭಾರತೀಯ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಸತ್ವವೆಂದರೆ 'ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ.' ಅವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: "ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ, ಅದರ ಅಡಿಪಾಯ, ಆಧಾರ ಅಥವಾ ಜೀವ ಸತ್ವವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಧರ್ಮ, ಕೇವಲ ಧರ್ಮ ಮಾತ್ರವೇ!" ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಭಾರತೀಯ ಜನರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಉತ್ತಮಪಡಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯತ್ನ - ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಥವಾ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸರಿಯೆ - ಅದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯನ್ನೇ ಆಧಾರಶಿಲೆಯಾಗಿ ಹೊಂದಿರಬೇಕು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಾಳಿದ್ದರು. ಏಕೆಂದರೆ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಒಲವು ಎತ್ತಕಡೆ ಇದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು ಅತಿ ಕಡಮೆ ಪ್ರತಿರೋಧವನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಅವರ ನಿಲುವಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆಂದೇ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: "ಭಾರತವನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಥವಾ ರಾಜಕೀಯ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಪ್ರವಹಿಸುವ ಮೊದಲು, ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಮುಳುಗಿಸಿಬಿಡಿರಿ... ದಾನದ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ, ಮೊಟ್ಟಮೊದಲನೆಯ ದಾನದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಅದೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ವಿತರಣೆ."

ಈ ಬಗೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಆಯಾಮಗಳೇ, ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಇತರ ಆಧುನಿಕ ಚಿಂತಕ ರಿಗಿಂತ ವಿಭಿನ್ನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವುದು. ಪ್ರಸಕ್ತಕಾಲದ ಜಾಗತಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಭಾವನೆಗಳು ತುಂಬ ಆದರ್ಶ ಮಯವೂ, ಆದರ್ಶರಾಜ್ಯದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿಯೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಎಲ್ಲಕಡೆ ಅಂಗೀಕಾರವಾಗುವ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಇರಬಹುದು ಎಂದು ಮೇಲು ನೋಟಕ್ಕೆ ತೋರಬಹುದು. ಆದರೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಮಾನವತೆಯ ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಬಹುದೂರದ ಕಾಣ್ಕೆಯಿದ್ದ ದೃಷ್ಟಾರ ಋಷಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಮಾನವತೆಯು ಒಂದು ನವ ಯುಗದ ಉದಯದ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಬಾರದು. ಈ ಅಂಶವನ್ನು ನಾವು ಮುಂದಿನ ಭಾಗವೊಂದರಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಿದ್ದೇವೆ. ಭಾರತದ ಅಂತಃಸತ್ವದ ಜಾಗರಣವನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಈ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ತಮ್ಮ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಸಹೋದರರು ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಆಲಂಬಜಾರ್ ಮಠದಲ್ಲಿ, ೧೮೯೭ರಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು: "ಎಳಿ, ಎದ್ದೇಳಿ! ನಿಮ್ಮನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ! ಉಳಿದವರನ್ನೂ ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿ! ನೀವು ಮರಣಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಮಾನವಜೀವಿತದ ಪರಮಾರ್ಥವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ, ಏಳಿ, ಎದ್ದೇಳಿ, ನಿಮ್ಮ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವವರೆಗೂ ನಿಲ್ಲದಿರಿ!"

(ಮುಂದುವರೆಯುವುದು)